

Line Holand

Notater

**Forretningsmessig
tjenesteyting**
Dokumentasjon av
beregningene i
nasjonalregnskapet

Innhold

1. Innledning	3
2. Næringer og produkter i nasjonalregnskapet	3
3. Hovedresultater fra tallrevisjonen	4
3.1. Bakgrunn for en tallrevisjon	4
3.2. Hovedresultater med kommentarer.....	6
4. Beregninger for 1999.....	9
4.1. Hovedresultater 1999.....	9
4.2. Strukturstatistikken.....	9
4.3. Beregning av produksjon.....	9
4.3.1. Generelle beregninger.....	9
4.3.2. Næringsspesifikke beregninger.....	11
4.4. Beregning av produktinnsats	16
4.5. Beregning av lønnskostnader.....	18
4.6. Beregning av sysselsetting.....	19
4.7. Produksjonsskatter og -subsidier	20
4.9. Beregning av investeringer	20
4.10. Prisindekser	21
5. Tilbakeberegninger 1991-1998.....	22
5.1. Beregningsmetode	22
5.2. Næringsvise resultater	23
Referanser	29
De sist utgitte publikasjonene i serien Notater.....	30

1. Innledning

Dette notatet dokumenterer beregningene i nasjonalregnskapet for næringene som hører inn under forretningsmessig tjenesteyting. Hovedvekten legges på etableringen av 1999 med bruk av strukturstatistikk. Den generelle beregningsmetoden gjennomgås, og i tillegg blir produksjonsberegningene i de enkelte næringene mer detaljert kommentert. Eventuelle avvik fra strukturstatistikken dokumenteres.

Et viktig innsatsområde i tallrevisjonen foruten innarbeiding av nye nivåfall fra strukturstatistikken, er revisjonene bakover til og med 1991. Dette arbeidet er gjort i samarbeid med tidligere næringsberegner ved seksjon for nasjonalregnskap Hege Marie Edvardsen. Disse tilbakeberegningene er gjennomført ved å utnytte alt tilgjengelig datamateriale, og målet har vært å få en best mulig sammenheng med tidligere publiserte tall for årene før 1990.

Innarbeiding av nye nivåer fra strukturstatistikken har ført til store endringer i nasjonalregnskapets tall for forretningsmessig tjenesteyting. Dette skyldes at strukturstatistikken bygger på nye metoder for datainnsamling, og det er i tillegg gjennomført omfattende oppryddinger i næringsklassifiseringen i Bedrifts- og foretaksregisteret (BOF) de siste årene.

2. Næringer og produkter i nasjonalregnskapet

Næringsgrupperingen i nasjonalregnskapet (NR) bygger på Statistisk sentralbyrås standard for næringsgruppering (SN94) som igjen bygger på EU-standard NACE rev.1¹. Næringene tilordnes en 5-sifret kode, der de to første sifrene angir type produksjonsvirksomhet. Dette notatet omfatter kun markedsrettet virksomhet, det vil si at alle næringene har prefiks 23. Næringene innen forretningsmessig tjenesteyting har kodene 23700-23748. De tre siste sifrene i næringskoden svarer i hovedsak til NACE-kodene. De tre statlige næringene 24730, 24742 og 24745 dokumenteres ikke i dette notatet. Følgende NACE-næringer inngår i kjernen av forretningsmessig tjenesteyting i nasjonalregnskapet:

NACE 70 Omsetning og drift av fast eiendom, 71 Utleie av maskiner og utstyr uten personell, utleie av husholdningsvarer og varer til personlig bruk, 72 Databehandlingsvirksomhet, 73 Forskning og utviklingsarbeid og 74 Annen forretningsmessig tjenesteyting.

I tillegg vil NR-næringene 23900 Kloakk og renovasjon og 23930 Annen personlig tjenesteyting omfattes av denne dokumentasjonen. Den kommunale kloakk- og renovasjonsnæringen 25900 beskrives ikke nærmere.

Tabell 1 viser sammenhengen mellom NR- og NACE-næring.

¹ NACE Rev.1. (Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes) er den europeiske standarden for klassifisering av næringer.

Tabell 1. Kobling mellom NR- og NACE-næring

NR-næring	Beskrivelse	NACE-næring
23700	Eiendomsdrift	70.1 + 70.202 + 70.3
23711	Utleie av transportmidler	71.1 + 71.2
23713	Utleie av maskiner, utstyr og husholdningsvarer	71.3 + 71.4
23720	Databehandlingsvirksomhet	72
23730	Forskning og utviklingsarbeid	73
23741	Juridisk, administrativ og organisasjonsteknisk tjenesteyting og revisjon	74.1
23742	Arkitektvirksomhet, teknisk konsulentvirksomhet mv.	74.2 + 74.3
23744	Annonse- og reklamevirksomhet	74.4
23745	Formidling og utleie av arbeidskraft. Etterforskning og vaktjeneste	74.5 + 74.6
23747	Rengjøringsvirksomhet	74.7
23748	Forretningsmessig tjenesteyting ellers	74.8
23900	Kloakk- og renovasjonsvirksomhet	90
23930	Annen personlig tjenesteyting	93

Produktinndelingen i nasjonalregnskapet er basert på EUs sentrale produktklassifikasjon CPA (Statistical Classification of Products by Activity in the European Community). CPA er en produktgruppering etter næring, dvs. karakteristiske produkter innen hver næring, og som er knyttet til standarden for næringsgruppering NACE Rev.1. Produktene tilordnes en 6-sifret kode, og produkt- og næringsinndelingen henger sammen slik at de karakteristiske produktene til næring 23700 (eiendomsdrift) starter med **70xxxx**.

På produktnivå deler vi inn i ulike typer verdisett. Sammenhengen mellom disse er vist i tabellen under.

Tabell 2. Verdisett i nasjonalregnskapet

10-verdi	Basisverdi
11-verdi	Produktskatt
12-verdi	Produktsubsidier
13-verdi	Produsentverdi (10+11-12)
14-verdi	Avanse i basisverdi
15-verdi	Netto skatter på avanse
16-verdi	Avanse i produsentverdi (14+15)
17-verdi	Merverdiavgift
18-verdi	Investeringsavgift
19-verdi	Kjøperverdi (13+14+15+16+17+18)

Produsentverdien er den verdien produsenten mottar ved salg til forhandler, mens basisverdien viser hva produsenten har igjen etter å ha betalt produktskatter, og mottatt produktsubsidier for det som er blitt produsert. Kjøperverdien er den verdien kjøperen faktisk betaler for produktene.

I nasjonalregnskapet registreres produksjonen i produsentverdi og omregnes til basisverdi. Produktinnsatsen og investeringene verdsettes i kjøperverdi.

3. Hovedresultater fra tallrevisjonen

3.1. Bakgrunn for en tallrevisjon

Som nevnt i kapittel 2 omfatter denne dokumentasjonen kun den markedsrettede delen av forretningsmessig tjenesteyting (23-næringene). I tabellene offentliggjort i tallrevisjonen er imidlertid tall for markedsrettet og offentlig virksomhet publisert sammen. Disse tabellene vil derfor ikke være

direkte sammenlignbare med tidligere nasjonalregnskapstabeller (hvor markedsrettet virksomhet var skilt ut).

For forretningsmessig tjenesteyting betyr dette at de statlige næringene 24730, 24742 og 24745 publiseres sammen med næringene 23700-23748. Disse statlige næringene utgjør en svært liten del av den totale summen, slik at vekstratene ikke vil påvirkes nevneverdig. Bruttoproduktet i 24-næringene i de reviderte 1997-tallene er 2,5 milliarder, mens tilsvarende tall i de markedsrettede næringene er 70,4 milliarder. Det vil si at bruttoproduktet i de statlige næringene i forretningsmessig tjenesteyting kun utgjør 3,4 prosent av det totale bruttoproduktet.

Noen årsaker til tallrevisjon av forretningsmessig tjenesteyting

1) En av årsakene til tallrevisjonen av forretningsmessig tjenesteyting og andre tjenesteytende næringer er innarbeiding av ny strukturstatistikk fra og med 1995. Fra og med 1995 er den årlige statistikken fra seksjon for bygg- og tjenestestatistikk (seksjon 460) tilpasset EUs forordning for strukturstatistikk. Endringene i forhold til tidligere statistikk var så omfattende at denne informasjonen ikke kunne innarbeides på løpende basis i nasjonalregnskapet. Strukturstatistikken er hovedsakelig basert på Næringsoppgaven (NO) og et tilleggs skjema (TS) for et utvalg av foretak innenfor eiendomsdrift, forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet. Forordningen fra EU krever først og fremst statistikk på foretaksnivå. Innhenting av næringsoppgave (fra 1995) har gjort det mulig for Statistisk sentralbyrå å publisere statistikk med flere variable enn tidligere, samt sikret bedre kvalitet på dataene.

I NOS C 412 "*Statistikk over eiendomsdrift, forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet 1995*", heretter kalt NOS1995, gis det opplysninger om at det er brudd i statistikken i forhold til tidligere år, og at det derfor er utarbeidet nye 1994-tall for næringene 71, 72, 73 og 74. Det ble ikke utarbeidet nye tall for næring 70, siden Bedrifts- og foretaksregisteret ikke var ferdig oppdatert for denne næringen. 1995-tallene og de reviderte 1994-tallene er eksklusive NACE 70.202 (utleie av egen fast eiendom ellers).

2) Et problem med strukturstatistikken for forretningsmessig tjenesteyting er revisjonene som er foretatt i statistikken hvert år. Ved publisering av hver ny årgang er tall for det foregående år revidert. Dette fører til at strukturstatistikken ikke gir sammenlignbare tall for 1990-tallet. Disse revisjonene, som delvis skyldtes opprydninger i det sentrale Bedrifts- og foretaksregisteret (BOF), har gjort det vanskelig for nasjonalregnskapet å treffe riktig nivå i forhold til strukturstatistikken.

I NOS C 686 "*Statistikk over eiendomsdrift, forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet 1999*", heretter kalt NOS1999, avsnitt 1.2. står det: "*Ved sammenligning mot tidligere publiserte tall for 1998 skal en være oppmerksom på at ajourføring av næring i Bedrifts- og foretaksregisteret har medført revideringer av statistikken for 1998. Tall for 1998 i denne publikasjonen er rettet opp ifølge revideringene og kan derfor avvike fra det som tidligere er publisert.*" Tilsvarende avsnitt står også i NOS for 1996, 1997 og 1998.

3) Et problem med strukturstatistikken har vært at den før NOS1998 ikke publiserte tall for NACE 70.202 (utleie av egen fast eiendom ellers). Denne delnæringen utgjør over 60 prosent av næring 23700 (eiendomsdrift), som igjen utgjør over 20 prosent av den totale produksjon i forretningsmessig tjenesteyting. I nasjonalregnskapet har vi før tallrevisjonen forsøkt å ta høyde for dette ved å ligge en god del over strukturstatistikken for NACE 70 totalt, men dette har vist seg å ikke være nok.

Tallene under er eksklusive 70.201 (borettslag), som i nasjonalregnskapet hører hjemme i næring 23704 (boligtjenester). Produksjon i de gamle nasjonalregnskapstallene i 1997 for næring 23700 var 19770 millioner (inkl. 70.202), mens omsetningen i NACE 70 fra strukturstatistikkenes første publiserte tall for 1997 var 10422 millioner (*ekskl.* 70.202). Det vil si at nasjonalregnskapet lå omtrent 9 milliarder over strukturstatistikkenes tall for næring 70 totalt. Dette viste seg å ikke være nok, da de

reviderte strukturstatistikk tallene for NACE 70 (*inkl.* 70.202) for 1997 viser en omsetning på hele 31967 millioner (70.202 utgjør 21349 millioner).

4) Vi var klar over at nasjonalregnskapet undervurderte nivået i forretningsmessig tjenesteyting på 1990-tallet, og spesielt i siste del. Noen av årsakene til dette er nevnt over. I tillegg ga strukturstatistikken for 1999 svært høye nivåer, som viste at undervurderingen i nasjonalregnskapet var større enn antatt. Innarbeiding av 1999-nivåene fra strukturstatistikken har derfor gitt store oppjusteringer av de fleste størrelser fra 1997 og bakover. Den største oppjusteringen er allikevel foretatt for årene 1994-1997.

For 1998 og 1999 har vi tidligere kun publisert *foreløpige* tall fra kvartalsvis nasjonalregnskap (KNR), og dette fører til svært store oppjusteringer i disse årene. Tallene i KNR bygger på korttidsstatistikk som ikke fanger opp like mye som strukturstatistikken gjør. Siden nivået i 1990 ikke skal endres fra tidligere publiserte tall, fører innarbeiding av nivåene fra strukturstatistikken til svært høye vekstrater, spesielt på slutten av 90-tallet.

3.2. Hovedresultater med kommentarer

I dette avsnittet vil hovedresultatene for aggregatet forretningsmessig tjenesteyting bli dokumentert. Dette gjelder resultater både i løpende og faste verdier. Tabell 3 viser utviklingen i perioden 1990-1999 for hovedstørrelsene i forretningsmessig tjenesteyting. Totalt for alle næringene trenger vi en gjennomsnittlig vekst i bruttoproduktet på 12,2 prosent i 1990-1999, mens det som ligger inne i de gamle nasjonalregnskapstallene (1990-1997) er 9,2 prosent.

Tabell 3. Hovedtall 1991-1999 forretningsmessig tjenesteyting. Mill.kr. Løpende priser.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Produksjon	65 885	68 373	72 773	80 697	91 065	101 322	116 228	141 445	168 387	203 079
Produktinnsats	30 304	31 034	33 369	37 162	43 703	49 288	57 797	70 984	84 362	102 640
Bruttoprodukt	35 581	37 339	39 404	43 535	47 362	52 034	58 431	70 461	84 025	100 439
Lønnskostnader	22 394	23 847	25 503	27 620	29 995	33 350	38 129	45 692	54 908	64 276
Brutto driftsresultat	12 727	13 657	14 581	16 389	17 754	19 157	20 555	25 088	29 261	36 401
Bruttoinvesteringer	4 095	4 011	3 596	6 061	7 605	9 532	12 600	17 441	22 015	24 611

3.2.1. Produksjon, produktinnsats og bruttoprodukt

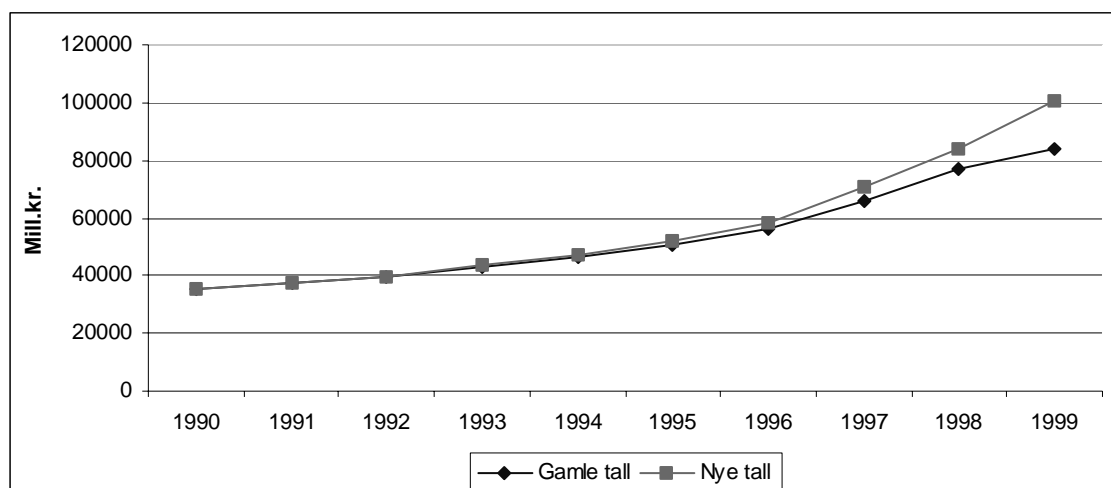
Bruttoproduktet i forretningsmessig tjenesteyting er revidert opp med 6,6 prosent eller 4,3 milliarder sammenlignet med tidligere publiserte tall for 1997. Vi bruker 1997 som referanseår ved sammenligning av nivå tall før og etter tallrevisjonen fordi 1997 er det siste året med fullstendig, endelig regnskap før tallrevisjonen. Produksjon og produktinnsats er sterkere oppjustert, henholdsvis 15 og 25 prosent. Oppjusteringene er hovedsakelig foretatt fra 1995 og framover. De reviderte tallene ligger over i nivå, men følger utviklingen i tidligere publiserte tall.

Tabell 4. Bruttoprodukt forretningsmessig tjenesteyting. Mill.kr. Løpende priser.

	Gamle tall	Prosentvis vekst	Nye tall	Prosentvis vekst	Oppjustert
1990	35 581		35 581		0
1991	37 417	5,2	37 339	4,9	-78
1992	39 275	5,0	39 404	5,5	129
1993	43 159	9,9	43 535	10,5	376
1994	46 356	7,4	47 362	8,8	1 006
1995	50 264	9,2	52 034	9,9	1 410
1996	55 860	10,3	58 431	12,3	2 571
1997	66 094	18,3	70 461	20,6	4 367
1998	77 118 ¹	16,7	84 025	19,3	6 907
1999	83 995 ¹	8,9	100 439	19,5	16 444

¹ Foreløpige KNR-tall.

Figur 1. Bruttoprodukt forretningsmessig tjenesteyting, 1990-1999. Gamle og nye tall.

Bruttoproduktet viser en sterkere volumvekst for nesten alle år, men relativt moderat oppjustering, se tabell 5 under. Unntaket er 1999 hvor veksten er oppjustert fra 4,1 til 12,7 prosent. Dette skyldes at de tidligere 1999-tallene var foreløpige tall fra KNR, basert på usikre korttidsindikatorer.

Tabell 5. Bruttoprodukt. Årlig volumendring i prosent.

	Gammel vekst	Ny vekst
1990		
1991	1,5	1,9
1992	3,0	2,8
1993	7,2	7,2
1994	4,3	5,2
1995	5,3	5,8
1996	5,4	7,6
1997	13,7	15,0
1998	10,2 ¹	12,5
1999	4,1 ¹	12,7

¹ Vekstrater basert på foreløpige KNR-tall.

3.2.2. Lønnskostnader og sysselsetting

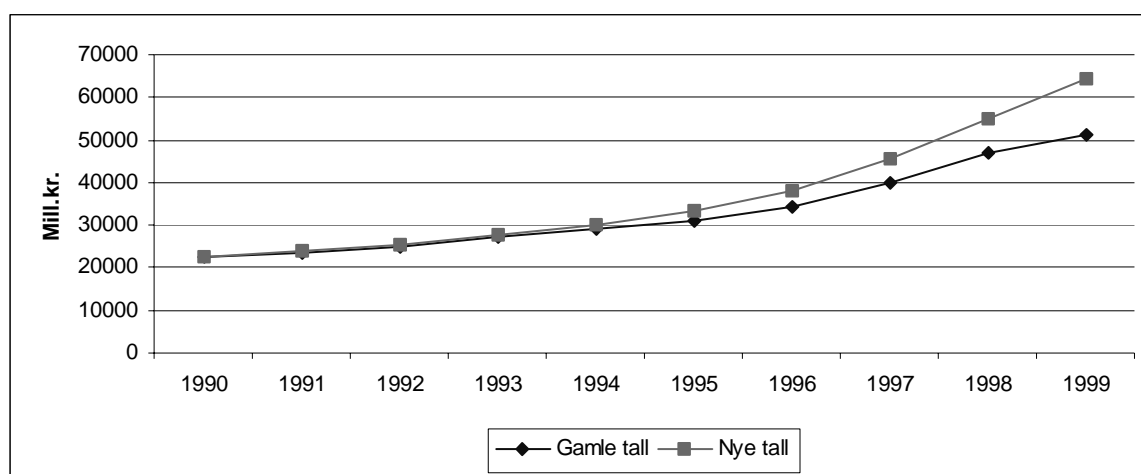
Lønnskostnadene er justert opp med nesten 6 milliarder kroner eller 14,6 prosent for 1997. Innarbeiding av strukturstatistikk er hovedårsak til den store oppjusteringen. De største oppjusteringene er foretatt fra 1994 og framover. Figur 2 viser utviklingen i de reviderte lønnskostnadene sammenlignet med tidligere publiserte tall.

Antall sysselsatte er i 1997 oppjustert med vel 23 000. Dette betyr at årlig gjennomsnittlig sysselsettingsvekst for denne næringen blir relativt sterk i perioden 1990-1997, om lag 6 prosent mot tidligere beregnet 4 prosent.

Tabell 6. Lønnskostnader forretningsmessig tjenesteyting. Mill.kr. Løpende priser.

	Gamle tall	Prosentvis vekst	Nye tall	Prosentvis vekst	Oppjustert
1990	22 394		22 394		0
1991	23 642	5,6	23 847	6,5	205
1992	25 054	6,0	25 503	6,9	449
1993	27 057	8,0	27 620	8,3	563
1994	28 932	6,9	29 995	8,6	1 063
1995	31 200	7,8	33 350	11,2	2 150
1996	34 254	9,8	38 129	14,3	3 875
1997	39 888	16,4	45 692	19,8	5 804
1998	46 882 ¹	17,5	54 908	20,2	8 026
1999	51 246 ¹	9,3	64 276	17,1	13 031

¹ Foreløpige KNR-tall.

Figur 2. Lønnskostnader forretningsmessig tjenesteyting, 1990-1999. Gamle og nye tall.

3.2.3. *Brutto og netto driftsresultat*

Brutto driftsresultat er nedjustert med 0,5 prosent sammenlignet med tidligere publiserte tall for 1997. For årene tilbake til 1990 er det få endringer i brutto driftsresultat i forhold til tidligere tall.

Kapitalslitet er nedjustert med 6,3 prosent i 1997. Dette fører til at netto driftsresultat blir revidert opp med 1,2 prosent eller 233 millioner sammenlignet med tidligere publiserte tall for 1997.

3.2.4. *Investeringer*

Investeringene i forretningsmessig tjenesteyting er oppjustert med hele 6,5 milliarder i 1997. Hovedårsaken til den sterke oppjusteringen er innarbeiding av nye nivåer fra strukturstatistikken i næringen Eiendomsdrift (se avsnitt 5.2.1.). Dette gir en tidsserie som er kraftig oppjustert fra 1994 og framover. Investeringene viser til dels en mye sterkere volumvekst for alle år, bortsett fra i 1998 der veksten ligger en del under den tidligere publiserte KNR-veksten.

3.2.5. *Produktivitet*

Tallene for produktivetsvekst virker mer rimelige enn før. Produksjon per utførte timeverk viser en volumvekst på 4,2 prosent i 1997 mot 3,8 prosent i de tidligere publiserte tallene. Bakover til 1990 er enten produktiviteten lik eller forbedret sammenlignet med tidligere tall.

4. Beregninger for 1999

4.1. Hovedresultater 1999

Tabell 7. Hovedtall forretningsmessig tjenesteyting 1999. Millioner kroner.

	Produksjon ¹	Produktinnsats	Bruttoprodukt	Lønnskostnader	Investeringer
23700	51 266	23 893	27 373	5 482	16 801
23711	2 983	1 492	1 491	460	818
23713	6 890	3 882	3 008	1 369	1 397
23720	31 543	15 213	16 330	13 849	1 249
23730	6 299	2 332	3 967	3 304	423
23741	20 675	8 906	11 769	8 908	837
23742	37 071	21 036	16 035	13 979	1 469
23744	12 680	9 788	2 892	2 362	129
23745	7 465	1 238	6 227	5 783	215
23747	5 601	1 847	3 754	3 401	158
23748	20 606	13 013	7 593	5 379	1 115
Totalt	203 079	102 640	100 439	64 276	24 611
23900	4 602	1 964	2 638	1 125	506
23930	8 585	2 795	5 790	4 167	1 234

¹ Oppgitt i basisverdi (10-verdi).

4.2. Strukturstatistikken

Hovedkilden for beregningene av forretningsmessig tjenesteyting er strukturstatistikk. Denne kilden er betydelig forbedret de senere år, og informasjonen herfra ligger til grunn for beregningene av 1999.

Strukturstatistikk for Eiendomsdrift, forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet (næringshovedområde K) publiseres av seksjon 460 på bakgrunn av tall fra det aktuelle regnskapsåret. Den årlige strukturstatistikken publiseres i henhold til EUs forordning for strukturstatistikk (Eurostatkrav om bedre samordning av næringsstatistikken). Statistikken for 1999 bygger på Næringsoppgaven for 1999 (NO, vedlegg til selvangivelsen) og et tilleggs skjema for et utvalg foretak innenfor næringshovedområde K².

Fra seksjon 460 mottar vi detaljerte poster fra Næringsoppgaven fordelt på 5-sifret NACE-nivå. Vi bruker tallene på bedriftsnivå til å beregne størrelsene i realregnskapet.

4.3. Beregning av produksjon

4.3.1. Generelle beregninger

Produksjon er i nasjonalregnskapet definert som verdien av varer og tjenester fra innenlandsk produksjonsaktivitet.

Nasjonalregnskapet definerer produksjon i en næring ved hjelp av følgende poster fra Næringsoppgaven (NO) og tilleggs skjemaet (TS), se tabell 8. Total produksjon består av summen av karakteristisk produksjon og ikke-karakteristisk produksjon.

² For en mer detaljert beskrivelse av datakildene bak strukturstatistikken henvises det til Statistisk sentralbyrå (2001b).

Eventuelle avvik mellom total produksjon i nasjonalregnskapet og omsetningstallene som seksjon 460 publiserer vil hovedsakelig skyldes definisjonsforskjeller mellom de to begrepene. I omsetningsbegrepet fra strukturstatistikken er ikke NO-postene 4295, 4995 eller post 2.2 fra tilleggsskjemaet trukket fra. I tillegg har nasjonalregnskapet økt produksjonen noe i enkelte av næringene på grunn av de personlig næringsdrivende som ikke er inkludert i strukturstatistikken for 1999 (se nedenfor om behandling av de selvstendige). Avvik fra strukturstatistikken utover dette blir kommentert underveis.

Tabell 8. Produksjon til produsentpris

	NO-poster	Beskrivelse
Total produksjon:		
Karakteristisk produksjon:	NO3000	Salgsinntekter av varer og tjenester, avgiftspliktig
	+ NO3100	Salgsinntekter av varer og tjenester, avgiftsfritt
	+ NO3200	Salgsinntekter av varer og tjenester, utenfor avgiftsområdet
	+ NO3500	Uopptjent inntekt (ny post fra 1999)
	- NO4295	Beholdningsendring varer under tilvirking og ferdig tilvirkede varer
	- TS post 2.1	Salgsinntekt for solgte handelsvarer
+ Ikke-karakteristisk produksjon:	- NO4995	Beholdningsendring av egentilvirkede anleggsmidler
	+ NO3600	Leieinntekt fast eiendom
	+ NO3695	Annen leieinntekt
	+ NO3700	Provisjonsinntekt
	+ NO3900	Annen driftsrelatert inntekt
	+ TS post 2.4	Avanse, dvs. salg minus forbruk av handelsvarer

Merk 1) Post 4295 (beholdningsendring av varer under tilvirking og ferdig tilvirkede varer) og post 4995 (beholdningsendring av egentilvirkede anleggsmidler) har fortegn minus i formelen. Det skyldes at en beholdningsøkning er lagt inn som negativt tall i datafilene vi mottar fra seksjon 460. Ved å sette minus foran blir definisjon av produksjonen i nasjonalregnskapet riktig.

Merk 2) Vi har kun opplysninger om internleveranser levert (leveranser til andre bedrifter i foretaket), og ikke om internleveranser mottatt (leveranser fra andre bedrifter i foretaket). Internleveranser mottatt skulle vært lagt til i produktinnsatsen. Siden vi mangler en av størrelsene velger vi å holde internleveransene helt utenom beregningene (dvs. internleveranser levert tas ikke med i beregningene). Dette innebærer at produksjon og produktinnsats blir noe undervurdert i flerbedriftsforetak.

Karakteristisk produksjon

Den karakteristiske produksjonen føres på de ulike karakteristiske produktene i hver næring. Dette står nærmere beskrevet i avsnitt 4.3.2.

Ikke-karakteristisk produksjon

NO-postene fra den ikke-karakteristiske produksjonen fordeles på følgende måte:

Post 4995 fordeles på produktene:

- 000382 (egne investeringsarbeider på maskiner).
- 000383 (egne investeringsarbeider på bygg og anlegg).
- 000385 (egne investeringsarbeider, EDB-programvare).

Post 3600 føres sin helhet på produkt 702012 (forretningsbygg, husleie).

Post 3695, 3700 og 3900:

Disse postene behandles noe forskjellig i de ulike næringene, men fordeles hovedsakelig på produktene 748410 (leie av lisenser, patenter, royalties mv.) og 702012 (forretningsbygg, husleie).

TS post 2.4 (bruttofortjeneste for handelsvarer) føres på NR-produkt 000350 (handelsvarer, avanse).

Behandling av selvstendige

For alle næringer totalt er det rundt 15-20 000 enheter i enhetsregisteret som skiller seg noe ut blant de personlig næringsdrivende. Denne delen er mangelfullt registrert, og per august 2001 var ca. 7100 enheter registrert og næringsgruppert i BOF. Seksjon 410 anslår det reelle totale antallet til omtrent 10 000 når enhetsregisteret er ferdig med å formålsgroperne eller slette enheter. Ut i fra formålsgroperingen kan seksjon 410 tilknytte en næringsgruppering. Disse enhetene er ikke med i utvalget til strukturstatistikken for 1999, og et anslag på produksjon for de næringene det gjelder må derfor legges til av nasjonalregnskapet.

Vi har fått en filutskrift som angir antall og næringsgruppering til de som hittil har kommet med i BOF. For å ta inn de selvstendige innenfor forretningsmessig tjenesteyting og personlig tjenesteyting har vi brukt denne informasjonen og blåst opp tallene. Det var ikke mulig å etablere en sikker sammenheng mellom næringsinntekt og personlig næringsdrivende, og vi har derfor anslått et meget beskjedent omsetningsnivå for disse enhetene. Vi antar at de personlige næringsdrivende som er/blir lastet inn i BOF etter at strukturstatistikken for 1999 var ferdig, hver hadde en omsetning på 105 000 kroner i gjennomsnitt (antok en gjennomsnittsomsetning på 100 000 i 1998, og la inn en vekst på 5 prosent i 1998/1999).

På grunnlag av næringsfordelingen for de personlige næringsdrivende som per august 2001 var lagt inn på næring i BOF ble det laget opplåste tall. Totalantallet som lå til grunn for oppblåsningen var et anslag på at totalantallet for personlig næringsdrivende som skal lastes inn blir om lag 10 000 (for alle næringer). På denne måten får vi anslått hvor mange enheter det er innenfor hver NACE-næring. Innen forretningsmessig tjenesteyting (23700-23748) og personlig tjenesteyting (23900 og 23930) er det omtrent 2100 enheter. Til sammen øker vi da produksjon med 227 millioner kroner for disse næringene. Dette vil vi forhåpentligvis vite noe mer om i de kommende år, slik at anslagene kan justeres/bli sikrere. Vi har brukt den fineste inndelingen og lagt til tall for de selvstendige på de enkelte produktene der dette har vært aktuelt. Tilleggene for de selvstendige gjelder hovedsakelig nasjonalregnskapsnæringene 23700, 23741 og 23748 som hver har en andel på omtrent 30 prosent av totalen innen forretningsmessig tjenesteyting.

Vi er oppmerksom på at metoden er heftet med store svakheter. Det er stor usikkerhet knyttet til omsetningstallet per enhet. Men det å ikke anslå omsetning på disse, det vil si sette omsetningen lik null, er imidlertid åpenbart feil. Selv om omsetningsnivået sannsynligvis er noe lavt velger vi å legge til et beskjedent anslag på omsetningen framfor å risikere at produksjonen blir for høy. Seksjon 460 vil komme med forslag til forbedringer av disse anslagene for senere årganger. Det er også mulig at vi har overvurdert totalantallet på de selvstendige noe, da seksjon 460 kan ha fått med seg en del enheter som er blitt registrert i BOF etter at seksjonen har trukket utvalget til 1999-statistikken. I tillegg er det selvfølgelig stor usikkerhet knyttet til næringsfordelingen og oppblåsningen. Næringskoding basert på formålsbeskrivelsen er usikker, og vil ofte måtte rettes i ettertid.

4.3.2. Næringsspesifikke beregninger

Nedenfor viser vi hvordan den karakteristiske produksjonen fordeles på de ulike karakteristiske produktene i hver næring. Det finnes ingen informasjon om hvilke produkter de enkelte næringene innen forretningsmessig tjenesteyting produserer. Vi antar derfor hovedsakelig 1:1 forhold mellom NACE-næring og produkt i nasjonalregnskapet³, men er klar over at dette er en svært svak forutsetning.

4.3.2.1. Eiendomsdrift (23700)

Vi har følgende kobling mellom de karakteristiske produktene og NACE-næring:

Produkt	NACE-næring
701000 Eiendomsomsetning	70.1

³ Implisitt forutsettes det med andre ord at all produksjon innen den gitte NACE-næringen er karakteristisk. (Eksempelvis at man innen NACE 70.1 driver kun marginalt med andre ting enn eiendomsomsetning).

702011	Boligtjenester, husleie utenom egen bolig	70.202
702012	Forretningsbygg, husleie	70.202
703000	Eiendomsformidling på oppdrag	70.3

NO-postene fra strukturstatistikken er brukt direkte, med to unntak:

1) Det er lagt til 56 millioner kroner for de selvstendige som ikke var inkludert i strukturstatistikken.

2) Det er også lagt til 2310 millioner kroner i produktskatt (11-verdi) på produkt 703000. Dette gjelder dokumentavgiften som i tallrevisjonen ble omdefinert fra næringskatt til produktskatt. Det å føre dokumentavgiften som næringskatt strider mot ESA som sier at Stamp duties skal være produktskatter. Dokumentavgiften er ikke inkludert i strukturstatistikkenes tall for produksjonen av provisjon i eiendomsformidling. Ved å trekke fra avgiften som en næringskatt, får vi for lavt driftsresultat. For at driftsresultatet skal bli rimelig, må dokumentavgiften legges til som produksjon av et produkt.

4.3.2.2. Utleie av transportmidler (23711)

Næringen produserer fire karakteristiske produkter som kobles opp mot NACE-næring slik:

Produkt		NACE-næring
711010	Utleie av personbiler	71.1
712110	Utleie av varebiler	71.21
712210	Utleie av skip og båter	71.22
712310	Utleie av fly	71.23

NO-postene fra strukturstatistikken er brukt direkte.

4.3.2.3. Utleie av maskiner utstyr og husholdningsvarer (23713)

Denne nasjonalregnskapsnæringen svarer til de to NACE-næringene 71.3 og 71.4.

Koblingen til produkter er som følger:

Produkt		NACE-næring
713110	Utleie av jordbruksmaskiner og -utstyr	71.31
713210	Utleie av bygge- og anleggsmaskiner uten personell	71.32
713310	Utleie av datamaskiner og annet kontormateriell	71.33
713411	Utleie av maskiner og utstyr ellers	71.34 (76%)
713412	Utleie av borerigger	71.34 (24%)
714010	Utleie av husholdningsutstyr m.v	71.4

NACE 71.34 fordeles på produktene 713411 og 713412 etter omsetningsandeler funnet i Bedrifts- og foretaksregisteret (BOF).

Strukturstatistikken er brukt direkte, med to unntak:

1) Driftsinntekter i følge årsregnskapet til CSN3 for 1999 er lagt til produksjonen på produkt 713412. Dette skyldes at selskapet Conoco Shipping Norge nr.3 AS lå inne med feil næringsplassering i BOF. Riktig næringsplassering for CSN3 er NACE 71.34 siden selskapet driver med utleie av boreskip uten mannskap. Ifølge seksjon 460 er ikke CSN3 med i deres utvalg til strukturstatistikken for 1999, slik at eventuelle leieinntekter må legges til av oss.

2) Det er lagt til 1 million kroner på grunn av de selvstendige.

4.3.2.4. Databehandlingsvirksomhet (23720)

Denne næringen dekker følgende produkter og NACE-næringer:

Produkt		NACE-næring
721010	Konsulentvirksomhet tilknyttet maskinvare (hardware)	72.1
722010	Programvare, software	72.2
722020	Konsulentvirksomhet tilknyttet system- og programvare	72.2

723000	Databehandlingstjenester	72.3
724010	Databasetjenester	72.4
725000	Reparasjon av kontor- og datamaskiner	72.5
726010	Andre databehandlingstjenester	72.6

Vi inkluderer i tallrevisjonen et nytt produkt 702010 (programvare, software), som vi skjønnsmessig antar utgjør 1 prosent av NACE-næring 72.2. De resterende 99 prosent av NACE 72.2 fordeles til produkt 722020.

Bortsett fra at vi har lagt på 13 millioner på grunn av de selvstendige, er det ingen avvik fra strukturstatistikken.

4.3.2.5. Forskning og utviklingsarbeid (23730)

Næring 23730 omfatter den markedsrettede forskningsvirksomheten, og utgjør sammen med forskningsvirksomheten i offentlig forvaltning den forskningsvirksomhet som inngår i NACE Rev.1 73.1 og 73.2. Det vi ønsker å fange opp i næring 23730 er all markedsrettet FoU-aktivitet som er skilt ut som egne statistiske enheter.

Næringen produserer to karakteristiske produkter:

Produkt	NACE-næring
731000 Forskning og utvikling, naturvitenskap	73.1
732000 Forskning og utvikling, samfunnsvitenskap	73.2

Inntil vi fikk strukturstatistikk for næring 23730 ble FoU-statistikken brukt som kilde i nasjonalregnskapsberegningene. Denne statistikken utkommer annethvert år og utarbeides av Norges forskningsråd, Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU), Statistisk sentralbyrå (SSB) og Gruppen for studier i teknologi, innovasjon og økonomisk politikk (STEP-gruppen). Da næringen nå er med i strukturstatistikken, og siden seksjon 460 mener å ha tilfredsstillende tall på dette området, velger vi å bruke strukturstatistikken som kilde i tallrevisjonen.

Næringen mottar betydelige subsidier fra det offentlige. Subsidiene klassifiseres hovedsakelig som produktsubsidier, da mesteparten foregår ved at forskningsinstitusjonene søker om finansiering av enkeltprosjekter over Norges forskningsråds budsjetter. Det deles også ut store beløp som ikke går via Norges forskningsråd, men også disse er ofte knyttet opp mot spesielle prosjekter eller produkter.

Produksjonsbegrepet, slik det fremkommer fra strukturstatistikken, skal være i 13-verdi. Det vil si salgsinntekter av varer og tjenester eksklusive subsidier og inklusive avgifter (samt eksklusive merverdiavgift). På grunn av subsidiene denne næringen mottar fra det offentlige er det stor forskjell på basisverdi (10-verdi) og produsentverdi (13-verdi). Gitt at foretakene hadde ført riktig på AN-skjemaene for 1998 viste tallene fra strukturstatistikken en voldsom nivåøkning i produksjonen i 1998 i forhold til de gamle nasjonalregnskapstallene for 1997. Produsentverdien i de gamle nasjonalregnskapstallene for 1997 er 259 millioner kroner, mens ved å bruke strukturstatistikken i 1998 direkte får vi en produksjon i produsentverdi på 5560 millioner kroner, det vil si en vekst på over 2000 prosent.

Vi ba seksjon 460 om å få tilgang på subsidiepostene fra Alminnelig Næringsoppgave (AN) for 1998 slik at vi kunne sammenligne dem med statsregnskapets subsidietall. Det viste seg at det trolig hadde vært mye feilføring fra foretakenes side. Ved å kontrollere subsidietallene fra strukturstatistikken mot statsregnskapets tall fant vi at mesteparten av subsidiene sannsynligvis var blitt ført som salgsinntekter av foretakene. Vi stoler på statsregnskapets tall for subsidier og korrigerer postene fra strukturstatistikken slik at sum driftsinntekter forblir uendret. Dette fører til at vi får et lavere nivå tall i produksjonen for denne næringen i 1998. Samme korreksjon ble foretatt for 1999.

Nedenfor vises de to alternative beregningsoppleggene for produksjonsberegningene i 23730.

Tabell 9. Total NR-produksjon i 23730 ved å bruke AN-postene direkte. Tall i mill.kr.

	13-verdi	12-verdi	10-verdi
1998	5560	-3336	8896
1999	5573	-3176	8749

Tabell 10. Total NR-produksjon i 23730 ved å justere ned AN-postene. Tall i mill.kr.

	13-verdi	12-verdi	10-verdi
1998	2749	-3336	6085
1999	3123	-3176	6299

Alternativ 2 (tabell 10) ble valgt, slik at produksjon i basisverdi i 1998 blir 6085 millioner kroner, og i 1999 6299 millioner kroner. Dette gir en vekst i 1998/1999 på 3,5%.

4.3.2.6. Juridisk, administrativ og org.teknisk tjenesteyting og revisjon (23741)

NR-næring 23741 svarer til NACE-næring 74.1, med unntak av NACE 74.15 (Management-Holdingselskaper). På grunn av stor usikkerhet i tallene for NACE 74.15 og fare for dobbelttelling velger vi som tidligere å holde denne næringen utenfor.

Koblingen til de karakteristiske produktene er som følger:

Produkt		NACE-næring
741110	Juridisk tjenesteyting	74.11
741200	Regnskapstjenester m.m.	74.12
741300	Markeds- og opinionsundersøkelser	74.13
741400	Bedriftsrådgivning	74.14

Det er to avvik fra strukturstatistikken:

- 1) Det er lagt til 57 millioner kroner på grunn av de selvstendige som faller utenfor BOF.
- 2) Det er lagt til 35 millioner kroner i produktskatt (11-verdi) på produkt 741110. Dette gjelder dokumentavgiften som i tallrevisjonen ble omdefinert fra næringsskatt til produktskatt. (Se mer avsnitt 4.3.2.1.)

4.3.2.7. Arkitektvirksomhet, teknisk konsulentvirksomhet mv. (23742)

Det er knyttet 5 karakteristiske produkter til næringen:

Produkt		NACE-næring
742012	Arkitekttjenester	74.201
742020	Tekniske konsulenttenester	74.202
742030	Geologiske undersøkelser	74.203
742040	Anden teknisk tjenesteyting	74.209
743010	Teknisk utprøving og analyse	74.3

Bortsett fra et tillegg for de selvstendige (14 millioner kroner) er strukturstatistikken brukt direkte.

4.3.2.8. Annonse- og reklamevirksomhet (23744)

Det er kun ett karakteristisk produkt i denne næringen:

Produkt		NACE-næring
744010	Reklametjenester og annonsevirkosomhet	74.4

Bortsett fra et tillegg for de selvstendige (2 millioner kroner) er NO-postene fra strukturstatistikken brukt direkte.

4.3.2.9. Formidling og utleie av arbeidskraft. Etterforskning og vaktjeneste (23745)

I nasjonalregnskapet er NACE-næringene 74.5 og 74.6 slått sammen til en næring. Produktfordelingen blir som følger:

Produkt		NACE-næring
745000	Vikartjenester, m.m.	74.5
746010	Sikkerhets- og etterforskningsarbeid	74.6

Bortsett fra et tillegg for de selvstendige (1 million kroner) er NO-postene brukt direkte.

4.3.2.10. Rengjøringsvirksomhet (23747)

Det produseres ett karakteristisk produkt i næringen:

Produkt		NACE-næring
747010	Rengjøringsvirksomhet	74.7

Strukturstatistikken er brukt direkte.

4.3.2.11. Forretningsmessig tjenesteyting ellers (23748)

Består av NACE 74.8, og har følgende kobling til produkter:

Produkt		NACE-næring
748120	Fotograferingstjenester	74.81
748200	Pakkevirksomhet	74.82
748300	Kontorservice og oversettervirksomhet	74.83
748400	Forretningsmessig tjenesteyting ellers	74.84

Produktbalanseringen av nasjonalregnskapet førte til at kun 80 prosent av NACE 74.84 ble ført på produkt 748400, mens de resterende 20 prosentene ble ført på produkt 748120. Vi antar at produksjonen i NACE 74.81 ikke avspeiler den reelle veksten i fotograferingstjenester, men at det også finnes en del fotograferingstjenester i NACE 74.84. Dersom en tilsvarende balansering blir nødvendig også i senere årganger vil vi vurdere å fordele dette over flere produkter.

Bortsett fra et tillegg for de selvstendige (69 millioner kroner) er strukturstatistikken brukt direkte.

4.3.2.12. Kloakk- og renovasjonsvirksomhet (23900)

For denne næringen finnes det kun strukturstatistikk som gir tall for antall bedrifter, omsetning og antall sysselsatte. Vi har altså ikke detaljerte poster fra Næringsoppgaven (NO). Næringen produserer ett karakteristisk produkt:

Produkt		NACE-næring
900020	Søppeltømming, mv.	90

Vi bruker omsetningstallene for NACE-næringen direkte.

4.3.2.13. Annen personlig tjenesteyting (23930)

Også for denne næringen har vi kun tall for omsetning, og ikke detaljerte NO-tall. Næringen produserer følgende karakteristiske produkter:

Produkt		NACE-næring
930110	Vaskeri- og rensertjenester	93.01
930220	Frisør og skjønnhetspleie	93.02
930310	Begravelsesbyråer og kirkegårder, tjenester og drift	93.03
930400	Helsestudio mv.	93.04
930510	Personlig tjenesteyting ellers	93.05

For samtlige produkter unntatt produkt 930220 bruker vi omsetningstallene for den enkelte NACE-næring direkte.

Produkt 930220 (frisør og skjønnhetspleie)

For 930220 har vi tidligere i nasjonalregnskapet forsøkt å korrigere for svart arbeid, og følgelig lagt produksjonen en god del over omsetningen. Vi har ligget rundt 45 prosent over strukturstatistikkenes tall. Fra og med 1. april 1998 påla Skattedirektoratet alle frisører å ha kassaapparat. Dersom denne lovendringen førte til en mer-registrering i forhold til tidligere, ville vi ha ventet en kraftig vekst i omsetningen i denne næringen i 1998; kraftigere enn de 11,7 prosentene strukturstatistikken viser. Vi antar derfor at det ikke er kommet med vesentlig mer av det svarte arbeidet i statistikken for 1998 enn det var for 1997, og velger fortsatt å ligge godt over strukturstatistikken når det gjelder produksjon av frisørtjenester. Skjønnsmessig antar vi i 1998 et avvik på 36 prosent mellom omsetningen i strukturstatistikken og produksjon i nasjonalregnskapet. Dette gir en produksjonsvekst på rundt 5 prosent fra de gamle nasjonalregnskapstallene i 1997 til tallrevisjonstallene i 1998.

I 1999 legger vi også produksjonen 36 prosent over omsetningen fra strukturstatistikken. Vi får da en produksjon av produkt 930220 på 5300 millioner kroner (inklusive de selvstendige på 14 millioner kroner) mot strukturstatistikkenes 3893 millioner kroner i omsetning.

4.4. Beregning av produktinnsats

Produktinnsats er i nasjonalregnskapet definert som verdien av anvendte innsatsvarer og -tjenester i produksjonsaktivitet, unntatt kapitalslit (bruk av fast realkapital).

Produktinnsatsen gjelder anvendte og ikke innkjøpte varer og tjenester.

Produktinnsatsen i nasjonalregnskapet defineres ved hjelp av en rekke NO-poster, se tabell 11.

Tabell 11. Produktinnsats til kjøperverdi

NO-poster	Beskrivelse
NO4005	Varekostnad (Fratrukket forbruk av innkjøpte handelsvarer (TS post 2.2))
+ NO4500	Fremmedytelse og underentreprise
+ NO6100	Frakt og transportkostnad vedrørende salget
+ NO6200	Energi, brensel mv. vedr. produksjon
+ NO6300	Leie lokale
+ NO6340	Lys, varme
+ NO6395	Renovasjon, vann, avløp, renhold mv.
+ NO6400	Leie maskiner, inventar, transportmidler o.l.
+ NO6500	Verktøy, inventar og driftsmateriell mv. som ikke skal aktiveres (50%)
+ NO6699	Reparasjon og vedlikehold
+ NO6700	Fremmed tjeneste (regnskap, revisjonshonorarer, rådgivning o.l.)
+ NO6995	Kontorkostnad, telefon, porto mv.
+ NO7000	Drivstoff transportmidler
+ NO7095	Vedlikehold, mv. transportmidler
+ NO7155	Reise- og diettkostnad, bilgodtgjørelse, oppgavepliktig (75%)
+ NO7165	Reise- og diettkostnad, ikke oppgavepliktig (75%)
+ NO7295	Provisjonskostnad
+ NO7330	Salgs- og reklamekostnader
+ NO7370	Representasjonskostnader
+ NO7400	Kontingent og gave
+ NO7500	Forsikringspremie (13,4%)
+ NO7565	Garanti- og servicekostnad
+ NO7600	Lisens-, patentkostnad og royalties
+ NO7700	Annen kostnad

Merk 1) Post 4005 defineres som varekostnad fratrukket forbruk av innkjøpte handelsvarer (post 2.02 i tilleggsskjemaet).

Merk 2) NOs driftskostnadspost 6500 (verktøy, inventar og driftsmateriell mv. som ikke skal aktiveres) vil inkludere både investeringskostnader og produktinnsats i henhold til nasjonalregnskapets definisjoner. Vi deler derfor posten mellom investering og produktinnsats. Det hefter stor usikkerhet til NO-posten 6500, og dermed også hvor brukbar den er som grunnlag for omgruppering fra driftskostnader til investering. Vi setter en anslagsvis 50/50 fordeling mellom produktinnsats og investering i 1999. Dette er i samsvar med bruk av regnskapsstatistikk i institusjonelt NR.

Merk 3) NO-postene 7155 og 7165 (reise- og diettkostnad) kan inkludere både produktinnsats og lønnskostnader i henhold til nasjonalregnskapets definisjoner. Vi har skjønnsmessig forutsatt at 75% av disse postene skal inngå i produktinnsatsen, mens de resterende 25% defineres som lønnskostnader.

Merk 4) For bedre å samordne innarbeidingen av NO-poster i tallrevisjonen ble det bestemt at vi for alle næringer for 1999 også skal bruke NO-post 7500 (forsikringspremie). Vi antar at 13,4% av denne posten er netto forsikringskostnad, og følgelig skal inkluderes som produktinnsats. Andelen er basert på nasjonalregnskapsberegningene for forsikringsnæringen, og er en gjennomsnittlig prosentandel som gjelder for alle næringer og all skadeforsikring.

Merk 5) NO-post 7040 (forsikring og avgifter på transportmidler) er en ny post i 1999, og er utskilt av AN-post 690 (bilkostnader). Post 7040 inkluderer både bilforsikring og avgifter på bil som årsavgift og omregistreringsavgift. For forretningsmessig tjenesteyting er denne posten relativt liten, korreksjonsfaktoren for å komme fram til netto forsikringskostnad er lav (13,4%), og bilavgiftene er næringskatter og ikke produktinnsats. Den del av NO-post 7040 som er produktinnsats for forretningsmessig tjenesteyting er derfor neglisjerbar, og posten brukes ikke.

Behandling av selvstendige

Vi antok i produksjonsberegningene at hver av de selvstendige som er næringsklassifisert innen NACE 70-74, 90 og 93 i gjennomsnitt omsatte for 105 000 kroner. Dette førte til at vi la til 227 millioner kroner på den samlede produksjonen for forretningsmessig tjenesteyting og personlig tjenesteyting. Vi antar nå at hver av disse enhetene har en produktinnsatsandel på 30%, og legger denne til i NO-post 4005 (varekostnad). Vi antar at dette ikke påvirker fordelingen på produkter, og beholder de samme prosentandelene. Totalt øker produktinnsatsen med omtrent 64 millioner for forretningsmessig tjenesteyting (23700-23748).

For personlig tjenesteyting (23900 og 23930) endres produktinnsatsen proporsjonalt med produksjonen, og de selvstendige blir derfor automatisk også inkludert i produktinnsatsen.

Avvik fra strukturstatistikken:

1) Det er lagt til totalt 64 millioner kroner på produktinnsatsen, noe som skyldes de selvstendige som faller utenfor BOF.

2) Produktinnsatsen i næringene 23700 og 23748 ligger noe høyere enn det strukturstatistikken viser. Produktinnsatsen i 23700 er oppjustert med hele 3000 millioner kroner, mens produktinnsatsen i 23748 er oppjustert med 650 millioner kroner. Dette skyldes definisjonsforskjeller mellom nasjonalregnskapet og strukturstatistikken og dessuten nødvendige avstemminger av produktene. I nasjonalregnskapet skal total tilgang av hvert produkt være lik total anvendelse.

Strukturstatistikken for næring 23700 viste i tillegg en svært sterk produksjonsvekst i 1998/1999 sammenlignet med veksten i produktinnsatsen. Dette førte til en vekst i bruttoproduktet på hele 53 prosent. Etter oppjusteringen av produktinnsatsen vokser bruttoproduktet med 38 prosent. Driftsresultatet øker med 40,5 prosent, mot en vekst på nesten 60 prosent i utgangspunktet. Alt i alt virker dette som en mer rimelig utvikling fra 1998 til 1999.

Oppjusteringen av produktinnsatsen i næring 23748 fører til at bruttoproduktet vokser med 48 prosent fra 1998 til 1999, mot tidligere 60,7 prosent.

For næringene 23900 og 23930 har vi ingen informasjon om produktinnsatsen og den utvikles derfor i takt med produksjonen.

Dette notatet går ikke nærmere inn på hvordan de enkelte NO-postene i produktinnsatsen fordeles på de ulike nasjonalregnskapsproduktene.

4.5. Beregning av lønnskostnader

I nasjonalregnskapet defineres lønnskostnader og lønn slik:

Lønnskostnader = Lønn + Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier

Lønn er betaling til lønnstakere for arbeidsinnsats i innenlandsk produksjonsaktivitet. Lønn består av kontantlønn og naturallønn. Kontantlønn inkluderer overtidsgodtgjørelse, og lønn under sykdom og fødselspermisjon betalt av arbeidsgiver. Naturallønnen består av varer og tjenester, eller andre fordeler, som stilles til rådighet gratis eller til redusert pris for lønnstakere, og som kan benyttes til eget bruk. Naturallønn omfatter blant annet verdien av fri bil, rentefordel ved lån i arbeidsforhold og gratisreiser for ansatte i enkelte transportnæringer.

Lønnskostnadene beregnes ved hjelp av følgende NO-poster:

Tabell 12. Lønnskostnader

NO-poster	Beskrivelse
NO5000	Lønn, feriepenger mv.
+ NO5300	Annen oppgavepliktig godtgjørelse
+ NO5400	Arbeidsgiveravgift
+ NO5420	Innberetningspliktig pensjonskostnad
+ NO5900	Annen personalkostnad
+ NO7155	Reise- og diettkostnad, bilgodtgjørelse, oppg.pl. (25%)
+ NO7165	Reise- og diettkostnad, ikke oppg.pl. (25%)

Merk 1) 25 prosent av NO-postene 7155 og 7165 er i nasjonalregnskapet skjønsmessig definert som lønnskostnader (resten er produktinnsats, se merknad 3 avsnitt 4.4).

Merk 2) NO-post 5300 omfatter godtgjørelse til styremedlemmer mv. I henhold til nasjonalregnskapets definisjoner skal dette regnes som en del av lønnskostnadene.

Merk 3) NO-post 5600 (arbeidsgodtgjørelse til eiere i ANS mv.) er ikke definert som lønnskostnader i nasjonalregnskapet.

Avvik fra strukturstatistikken:

1) Lønnskostnadene ligger noe høyere enn det tallene fra seksjon 460 viser, og avvikene skyldes at nasjonalregnskapet har en mer omfattende definisjon av lønnskostnader enn strukturstatistikken. Dette skyldes at NO-post 5300 og 25% av NO-postene 7155 og 7165 defineres som lønnskostnader i nasjonalregnskapet, men ikke i strukturstatistikken.

2) I tillegg førte avstemmingen av nasjonalregnskapet til at lønnskostnadene i 23748 måtte nedjusteres noe. Totalt ble lønnskostnadene redusert med 350 millioner kroner i denne næringen for 1999. Veksten 1998/1999 blir etter nedjusteringen 44,6 prosent mot 54 prosent i strukturstatistikken tall.

4.6. Beregning av sysselsetting

Lønns- og sysselsettingsberegningene i nasjonalregnskapet bygger på data fra mange kilder; strukturstatistikk, offentlige regnskaper, lønnsstatistikk, arbeidskraftundersøkelsene (AKU), diverse registerstatistikk som lønns- og trekkoppgaveregisteret (LTO), arbeidstakerregisteret (AT), Statens Sentrale Tjenestemannsregister (SST), Personaladministrativt informasjonssystem (PAI) mv.

Utfordringen er å beregne tall som er innbyrdes konsistente for hver næring på grunnlag av primærdata som ofte spriker mye. Dessuten ligger det her klare bindinger i at beregnet totalsysselsetting (lønnstaker + selvstendig) skal avstemmes mot AKU-totalen fordi denne anses som det beste totalestimatet. Tall for selvstendige bestemmes imidlertid i hovedsak fra AKU også for enkelt næringer (i motsetning til lønnstakere). Lønnstakere mottar lønn, mens selvstendige mottar blandet inntekt.

Vi må lage konsistente data for lønnstakere etter næring etter følgende enkle sammenheng: volum = verdi/pris. Volum er her antall normalårsverk. Antall normalårsverk er definert som antall heltidssysselsatte personer, pluss antall deltidssysselsatte omregnet til heltidssysselsatte med andel av full stilling som vekt. Sysselsatte normalårsverk er et svært nyttig begrep for måling av inntektsvekst over tid og for måling av inntektsforskjeller mellom næringer. Men forholdstall mellom personer og normalårsverk er en svært usikker størrelse. Dette forholdstallet har ulik verdi for de fleste næringer avhengig av om kilden er AKU, strukturstatistikk, SST-register, PAI-register eller lønnsstatistikkenes utvalg.

Verdi er lønn, dvs. lønnskostnader ekskl. arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier.

Pris er i denne sammenhengen lønn per normalårsverk med utgangspunkt i lønnsstatistikken. Data fra lønnsstatistikken må imidlertid omregnes fra per dato-tall i 3.kvartal til årsgjennomsnitt ved hjelp av fastlagte konvensjoner og opplysninger fra sentrale lønnsoppgjør. Dessuten skal årslønnsnivået ideelt sett påplusses overtidsgodtgjørelse, naturallønn og ferielønnstillegg for å tilfredstille nasjonalregnskapets lønnsbegrep.

Valg av beregningsopplegg og primærdata som blir anerkjent som akseptable er bestemt av følgende generelle betraktninger og antakelser om målefeil:

- a) Observerte lønnssummer (verdi) fra strukturstatistikk og offentlige regnskaper mv. antas å være av rimelig god kvalitet fordi bedriftene i utgangspunktet har godt kjennskap til slike utgifter uttrykt i kronebeløp.
- b) Observerte lønnssetter (pris) fra lønnsstatistikken, antas også å være av god kvalitet fordi det legges stor vekt på direkte innsamling i hovedsak ved tapping av bedriftenes lønnsystemer.
- c) Størrelsene i mellom (volum), sysselsettingsvariable og arbeidstidstall, antas å være mer preget av målefeil (vikarer/ekstrahjelp/deltidsproblematikk/overtid mv.). Beregningsopplegget er derfor konstruert slik at justeringer i hovedsak foretas på volumtall for sysselsetting og arbeidstid.

Av det som er sagt over framgår at nasjonalregnskapets sysselsettingsberegninger kan gi resultater som vil kunne avvike noe fra sysselsetting ifølge strukturstatistikken. Sysselsettingstallene fra strukturstatistikken er likevel en viktig vurderingskilde for rimeligheten av nasjonalregnskapets beregnede tall. De kan for vår del også være et mulig korrektiv til øvrige sysselsettingstall (etter næring) f.eks. fra AKU og AT-registeret som også er med i vår totalvurdering. Konsistenssjekk av data faller naturlig nok lettere dess flere av indikatorene som er innhentet fra samme kilde og for samme formål slik som størrelsene produksjon, lønnskostnader og sysselsetting mv. fra strukturstatistikken.

Av dette følger at det i utgangspunktet er strukturstatistikkenes lønnskostnader (brutt ned til lønn) for forretningsmessig tjenesteyting som er primærinput for våre sysselsettingsberegninger.

Nasjonalregnskapet har imidlertid som nevnt i avsnitt 4.5 en litt mer omfattende definisjon av lønn/lønnskostnader enn strukturstatistikken. Tabell 13 under viser at nasjonalregnskapets sysselsettingstall for 1999 for denne næringen totalt samsvarer svært godt med strukturstatistikkens tall. Men samtidig viser AKU-tallene et klart lavere nivå.

Tabell 13. Sysselsatte personer (lønnstakere) 1999. 1000.

	Strukturstatistikk	AKU	Nasjonalregnskap
Forretningsmessig tjenesteyting	198	180	197

4.7. Produksjonsskatter og -subsidiar

Produksjonsskatter og -subsidiar består hver for seg av to typer skatter og subsidiar.

Produksjonsskatter består av produktsskatter og næringssskatter, mens produksjonssubsidiar består av produktssubsidiar og næringsssubsidiar.

Produktsskatter og -subsidiar er henholdsvis overføringer fra innenlandske produsentar til offentlig forvaltning og overføringer fra offentlig forvaltning til innenlandske produsentar som varierer i takt med produksjonen av produktar, eller er knyttet til produktar på annan måte.

Næringssskatter og -subsidiar er henholdsvis overføringer fra innenlandske produsentar til offentlig forvaltning og overføringer fra offentlig forvaltning til innenlandske produsentar som ikke varierer i takt med produksjon av produktar.

Dokumentavgiften ble før tallrevisjonen ført som en næringssskatt i nasjonalregnskapet. Denne føringsmetoden strider mot ESA95 der det klart går fram at skatter som betales ved eierskifte i forbindelse med grunn eller andre eiendeler er å regne som produktsskatter. I tallrevisjonen ble derfor dokumentavgiften omdefinert fra næringssskatt til produktsskatt. Avgiften fordeles til næringsene 23700 (eiendomsdrift) og 23741 (juridisk, administrativ og organisasjonsteknisk tjenesteyting og revisjon). Se mer i avsnitt 4.3.2.1 og 4.3.2.6. Det er kun næring 23730 (forskning og utvikling) som mottar produktssubsidiar.

4.9. Beregning av investeringar

Anskaffelser av ny fast realkapital, pluss kjøp minus salg av eksisterende fast realkapital. Fast realkapital består av både materiell realkapital (boliger, andre bygningar, anlegg, transportmidlar, maskinar, annet produksjonsutstyr, livdyr- og frukttrebestand mv.) og immateriell realkapital (leting etter mineraler, EDB-programvare, originalverk innen kunst mv.).

Bruttoinvestering av fast realkapital defineres hovedsakelig ved hjelp av poster fra tilleggsskjemaet. Investeringene er oppdelt i de tre artene maskinar og utstyr, transportmidlar og bygg og anlegg. Tabellen under viser definisjonen av investeringar for maskinar og utstyr. På tilsvarende måte finner man investeringar i transportmidlar og bygg og anlegg. Totale investeringar i en næring består dermed av summen av investeringar i maskinar og utstyr, transportmidlar og bygg og anlegg.

Tabell 14. Bruttoinvestering i maskinar og utstyr.

NO/TS-poster	Beskrivelse
TS 4.1.1.	Anskaffelse (nye og brukte) av maskinar, verktøy, redskap og inventar
- TS 4.1.2.	Realisasjon av maskinar, verktøy, redskap og inventar
+ TS 4.1.3.	Påkostningar på maskinar, verktøy, redskap og inventar
+ NO6500	Verktøy, inventar og driftsmateriell mv. som ikke skal aktiveres (50%)

Merk 1) 50% av NO-post 6500 defineres som investeringar (se merknad 2 avsnitt 4.4).

Behandling av selvstendige

Vi antar at de selvstendige som faller utenfor BOF ikke har så store investeringer, og at eventuelle investeringer blir avskrevet som driftsutgifter. Vi legger derfor ikke til noe på investeringene for de personlige næringsdrivende.

Avvik fra strukturstatistikken:

1) Investeringene for hver av næringene ligger noe høyere enn det tallene fra seksjon 460 viser, og avvikene skyldes at investeringene i nasjonalregnskapet også omfatter 50% av NO-post 6500.

2) Investeringene i næring 23711 er oppjustert med 500 millioner kroner i 1999. Denne oppjusteringen er foretatt ut fra avstemningshensyn i nasjonalregnskapet. I nasjonalregnskapet må, som tidligere nevnt, total tilgang av hvert produkt være lik total anvendelse. Oppjusteringen fører til en investeringsvekst for denne næringen i 1998/1999 på 17,6 prosent mot opprinnelig -54,2 prosent.

For næringene 23900 og 23930 har vi ingen informasjon om investeringene og disse utvikles derfor i takt med produksjonen.

Fordeling av investeringene på ulike investeringsarter beskrives ikke nærmere i denne dokumentasjonen.

4.10. Prisindekser

Innenfor næringsområdet forretningsmessig tjenesteyting (næringshovedområde K) finnes det svært lite prisstatistikk. Grunnet nasjonalregnskapets behov for bedre tallmateriale, samt interesse fra næringsorganisasjoner for mer og bedre statistikk ble det satt i gang et utviklingsprosjekt på seksjon 460. Målet var å komme fram til prisindekser for noen av næringene innenfor forretningsmessig tjenesteyting (se Enge, A. K. (2001): *Prisindeks for tjenesteytende næringer*, Rapporter 2001/10, Statistisk sentralbyrå).

I tillegg krever Eurostat at alle næringer innen forretningsmessig tjenesteyting innen år 2006 skal ha utviklet egne prisindekser. I dag benyttes hovedsakelig kostnadsprisindekser, og disse såkalte "C-metodene" vil etter 2006 ikke lenger være tillatt å bruke. Kostnadsprisindeksene i nasjonalregnskapet bygger på veksten i lønn per normalårsverk, samt prisutviklingen på produktinnsats og kapitalslit. Fristen for å erstatte kostnadsprisindeksene er noe ulik for de forskjellige NACE-næringene.

Utviklingsprosjektet ved seksjon 460 valgte å se nærmere på fire næringer:

- databehandlingsvirksomhet (NACE 72)
- arkitektvirksomhet (NACE 74.201)
- byggteknisk konsulentvirksomhet (NACE 74.202) og annen teknisk konsulentvirksomhet (NACE 74.209)
- annonse- og reklamevirksomhet (NACE 74.4)

Disse næringene står for omtrent 50 prosent av omsetningen innen forretningsmessig tjenesteyting. En fellesnevner for næringene er at de produserer tjenester som ofte er unike.

Resultatet av prosjektet ved 460 er noe varierende for de ulike næringene. Det er blitt publisert en prisindeks for arkitekttjenester (NACE 74.201) og en prisindeks for byggteknisk konsulentvirksomhet (NACE 74.202). For de andre næringene som ble valgt ut er det ennå ikke ferdig utviklede prisindekser. Seksjon 460 vil neste omgang se nærmere på næringene NACE 70 (omsetning og drift av fast eiendom) og NACE 71.1 (utleie av biler).

Hva har blitt brukt før tallrevisjonen?

Hovedsakelig har kostnadsindekser blitt brukt i tidligere årsregnskaper, samt konsumprisindekser (KPI) for enkelte produkter.

Prisindekser brukt i tallrevisjonen:

1. Prisindekser fra seksjon 460

For produktene 742012 (arkitekttjenester) og 742020 (teknisk konsulentteneste), begge i næring 23742 (arkitektvirksomhet, teknisk konsulentvirksomhet mv.), har vi benyttet kostnadsprisindeks fram til 1998. Fra og med 1999 har seksjon 460 utarbeidet egne prisindekser som benyttes.

2. Konsumprisindekser

KPI brukes fortsatt på produkt 748120 (fotografering, fremkalling, tjenester) i næring 23748 (forretningsmessig tjenesteyting ellers) samt de karakteristiske produktene i næring 23930 (annen personlig tjenesteyting). For enkelte av produktene der konsumprisindeksen brukes er koblingene mot representantvarene revidert i forbindelse med tallrevisjonen. I tillegg har vi brukt KPI for tre produkter som det før tallrevisjonen ble benyttet kostnadsprisindekser for. Dette er produkt 711010 (utleie av personbiler), 712110 (utleie av varebiler, lastebiler og busser) og 713411 (utleie av maskiner og utstyr ellers), som produseres i utleienæringene 23711 og 23713.

3. Andre prisindekser

Produkt 712210 (utleie av skip og båter uten personell); dette produktet produseres både av næring 23610 (utenriks sjøfart, godstransport) og av 23711 (utleie av transportmidler). Prisindeksen legges inn av næringsberegner for 23610, og det benyttes en implisitt prisindeks i 13-verdi.

Produkt 712310 (utleie av fly uten personell); dette er et nytt produkt i forbindelse med tallrevisjonen, og næring 23711 (utleie av transportmidler) produserer produktet. En mulig prisindeks som kan brukes er indeksen som brukes på produkt 622030 (utleie av fly med personell). Alternativt kan en kostnadsprisindeks benyttes. I tallrevisjonen ble det bestemt at prisindeksen for utleie av fly med personell også skulle brukes på produktet utleie av fly uten personell.

Produkt 713412 (Utleie av borerigger); dette er et nytt produkt i næring 23713 (utleie av maskiner, utstyr og husholdningsvarer) i forbindelse med tallrevisjonen, og blir også produsert av næring 23112 (Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning). Næringsberegner for 23112 legger inn en produksjonsindeks i 10-verdi.

4. Kostnadsprisindekser

For resten av produktene i næringene innen forretningsmessig tjenesteyting har vi fortsatt å bruke kostnadsprisindekser.

5. Tilbakeberegninger 1991-1998

5.1. Beregningsmetode

For årene 1998 og 1999 er strukturstatistikken fra seksjon 460 stort sett brukt direkte i nasjonalregnskapsberegningene for forretningsmessig tjenesteyting. Det har for enkelte næringer vært nødvendig å justere vekstratene noe opp i 1997/1998 i forhold til det strukturstatistikken viser. Dette medfører noe lavere nivå-tall i 1997 enn det strukturstatistikken viser. Dette har videre ført til at oppjusteringene i 1997 sammenlignet med tidligere publiserte nasjonalregnskapstall for dette året ikke er så store som revisjonene i 1998 og 1999 (dette skyldes også at det for disse årene tidligere kun er publisert foreløpige tall).

For de videre beregningene bakover til 1991 har vi tatt utgangspunkt i vekstratene fra den reviderte strukturstatistikken (før 1995 kalt næringsstatistikk). Dette er naturlig da det for mange av næringene finnes statistikk langt tilbake på 1990-tallet. Disse gir imidlertid i flere næringer ikke sterk nok vekst bakover, siden nivået i nasjonalregnskapet i 1990 skal være uendret.

For å få sammenhengende tidsserier i nasjonalregnskapet har det vært nødvendig å supplere næringsstatistikkenes tall bakover med annen informasjon. Revisjonene bakover til 1991 er derfor gjennomført ved å utnytte flere datakilder for de ulike delnæringene innen forretningsmessig tjenesteyting (lønns- og trekkoppgaveregisteret, sysselsettingsstatistikk mv.). Det er brudd i tallrekken både for AKU, AT og LTO fordi næringsgruppering etter NACE ikke ble tatt i bruk før i 1995/1996. AKU har imidlertid i ettertid beregnet NACE-tall tilbake til 1990 for forretningsmessig tjenesteyting totalt. AKU er allikevel neppe helt sammenlignbar for hele perioden 1990-1998 fordi den også ble revidert fra og med 1996, samt at det ble innført ny estimeringsmetode fra og med 1997 som endret nivåtallene noe.

5.2. Næringsvise resultater

Vi ser nærmere på hovedresultatene fra tallrevisjonen i de fem delnæringene i forretningsmessig tjenesteyting. Hovedvekten legges på revisjonene i 1997, men utviklingen tilbake til 1991 blir også kommentert. Vi ser kun på løpende tall. I tillegg beskrives kort eventuelle næringsspesifikke problemer i tilbakeberegningene for hver av næringene. Vi ser i dette avsnittet også kort på hovedresultatene i næringene 23900 (kloakk og renovasjon) og 23930 (annen personlig tjenesteyting).

Forretningsmessig tjenesteyting består av mange ulike næringer, og flere av disse har opplevd svært sterk reell vekst på 1990-tallet. De to klareste vekstnæringene er eiendomsdrift og databehandlingsvirksomhet. I tillegg til den reelle veksten mange av næringene har hatt på 1990-tallet, skyldes også den sterke veksten at det er registrert en stor økning i antall bedrifter i Bedrifts- og foretaksregisteret. Ser vi på veksten i antall bedrifter totalt for forretningsmessig tjenesteyting i 1995-1999 (eksklusive NACE 70.202) er den på over 18000 bedrifter, eller 60 prosent.

Tabell 15 og 16 viser oppjusteringene av bruttoproduktet og lønnskostnadene i 1997 sammenlignet med tidligere publiserte tall for de fem delnæringene.

Tabell 15. Bruttoprodukt 1997. Sammenligning av gamle og nye tall. Mill.kr. Løpende priser.

	Gamle tall	Nye tall	Oppjustert
Forretningsmessig tjenesteyting totalt	66 094	70 461	4 367
23700 (eiendomsdrift)	13 171	15 407	2 236
23711+23713 (utleievirksomhet, maskiner og utstyr)	3 253	3 259	6
23720 (databehandlingsvirksomhet)	7 100	9 028	1 928
23730 (forskning og utvikling)	2 356	4 148	1 792
23741-23748 (annen forretningsmessig tjenesteyting)	40 214	38 624	-1 590

Som tabell 15 viser har de største oppjusteringene av bruttoproduktet foregått i næringene 23700, 23720 og 23730. Disse tre næringene utgjør til sammen rundt 40 prosent av det totale bruttoproduktet i forretningsmessig tjenesteyting. Næringene 23741-23748, som utgjør over 50 prosent av totalen, har hatt en nedjustering av bruttoproduktet på 4 prosent.

Tabell 16. Lønnskostnader 1997. Sammenligning av gamle og nye tall. Mill.kr. Løpende priser.

	Gamle tall	Nye tall	Oppjustert
Forretningsmessig tjenesteyting totalt	45 692	39 888	5 804
23700 (eiendomsdrift)	2 933	3 556	623
23711+23713 (utleievirksomhet, maskiner og utstyr)	1 120	1 322	202
23720 (databehandlingsvirksomhet)	6 138	8 163	2 025
23730 (forskning og utvikling)	1 949	2 971	1 022
23741-23748 (annen forretningsmessig tjenesteyting)	27 748	29 679	1 931

Lønnskostnadene er oppjustert i alle næringer, men de største oppjusteringene finner vi i næringene 23720 og 23730, med henholdsvis 33 og 52 prosent.

5.2.1. Eiendomsdrift (23700)

De nye beregningene har gitt en betydelig oppjustering for eiendomsdrift. Bruttoproduktet er oppjustert med 17 prosent eller 2,2 milliarder sammenlignet med tidligere publiserte tall for 1997. Produksjon og produktinnsats er enda sterkere oppjustert, henholdsvis 45 og 101 prosent. Lønnskostnadene er oppjustert med 623 millioner eller 21 prosent i 1997. Innarbeiding av strukturstatistikken har gitt betydelig høyere vekstrater på hele 90-tallet. De største oppjusteringene er allikevel foretatt fra 1994-1999. Dette gir tidsserier som følger utviklingen i nasjonalregnskapet før tallrevisjonen, men som ligger til dels kraftig over i nivå. Driftsresultatet ligger høyere enn det som tidligere er publisert for årene 1993-1997. De nye beregningene for investeringer gir et 1997-nivå som ligger 6,5 milliarder høyere enn de tidligere publiserte tallene for dette året.

Det er i denne næringen registrert en stor økning i antall bedrifter i BOF (som blant annet skyldes "outsourcing"). En stor del av den sterke veksten i næringen kan derfor forklares med at flere bedrifter har omorganisert driften av eiendom i egne eiendomsselskaper. Veksten i antall bedrifter i eiendomsdrift i perioden 1995 til 1999 (eksklusive NACE 70.202) er 120 prosent. NACE 70.202 består av 15227 bedrifter i 1999, mens i 1997 (som er første gang det er publisert tall for denne enkeltnæringen), er tallet 8221, det vil si en vekst på 85 prosent på to år.

Strukturstatistikken viser en vekst i bruttoproduktet fra 1998 til 1999 på hele 38 prosent, og en årsak til den sterke veksten i tillegg til økt antall bedrifter, er at tilgangen av bedrifter fra 1998 til 1999 har en mye større omsetning enn avgangene i samme periode. Ifølge seksjon 460 viser omsetningen til bedrifter som seksjonen har tall på både i 1998 og i 1999 en vekst på om lag 19 prosent. Mens omsetningen til tilgangsbedriftene fra 1998 til 1999 er over tre ganger så stor som omsetningen til avgangsbedriftene.

Strukturstatistikken for eiendomsdrift har tidligere vært svært mangelfull. Tallene fra seksjon 460 ble publisert eksklusive NACE 70.202 Utleie av egen fast eiendom ellers, som utgjør størstedelen av næringen. I nasjonalregnskapet har vi tidligere forsøkt å ta høyde for dette ved å ligge en god del over strukturstatistikken, men dette har vist seg å ikke være nok. Mange av bedriftene som er blitt skilt ut som egne enheter har havnet i næring 70.202 som dermed har hatt en svært sterk vekst i perioden. Den sterke veksten i 70.202 har vi ikke fått med oss i anslaget i nasjonalregnskapet, slik at undervurderingen i næring 23700 har blitt veldig stor. De reviderte tallene fra strukturstatistikken for 70.202 i 1997 viser en omsetning på omtrent 21 milliarder mens det i nasjonalregnskapet for 1997 ligger inne en produksjon på omtrent 16 milliarder.

Arbeidet med tallrevisjonen gjorde det klart at strukturstatistikken 1997-tall for NACE 70.202 ikke var til å stole på og derfor ikke kunne benyttes. 1998- og 1999-tallene regnes som pålitelige. Dette innebærer at vi ikke har noen informasjon om anslagsvis 15 prosent av totalen innenfor forretningsmessig tjenesteyting og 65 prosent av næring 23700 for årene før 1998. Det høye nivået i 1999 gjør det også vanskelig regne seg bakover, siden nivået i 1990 skal være uendret. Dette fører til svært høye vekstrater på hele 1990-tallet.

I 1998 og 1999 er strukturstatistikken brukt direkte. Veksten i bruttoproduktet fra 1997 til 1998 ble justert opp med litt over 6 prosentpoeng i forhold til det strukturstatistikken viste. For beregningene bakover er de reviderte vekstratene fra strukturstatistikken i utgangspunktet brukt, men disse gir ikke sterk nok vekst. Det finnes strukturstatistikk for denne næringen fra 1995, men bortsett fra i 1998 og 1999 er denne eksklusive NACE 70.202. Vi har antatt at den største veksten har foregått i siste halvdel av 90-tallet, det vil si at undervurderingen i nasjonalregnskapet har vært størst i denne perioden. Alternative kilder er brukt i tilbakeberegningene. Tallserien bakover vil imidlertid være basert på et svært tynt statistikkgrunnlag.

5.2.2. Utleievirksomhet, maskiner og utstyr (23711 + 23713)

Bruttoproduktet er oppjustert med 0,2 prosent sammenlignet med tidligere publiserte tall for 1997 for utleienæringene. Produksjon og produktinnsats er oppjustert med henholdsvis 27 og 75 prosent. Lønnskostnadene er revidert opp med 18 prosent i 1997. Bruttoproduktet er noe nedjustert for alle år bortsett fra i 1997 der det så vidt er revidert opp. Driftsresultatet er oppjustert med nesten 2 prosent i 1997. Utviklingen følger utviklingen i de tidligere publiserte tallene.

I 1998 og 1999 er strukturstatistikken brukt. Det finnes statistikk over disse næringene fra 1994 og de reviderte vekstratene fra denne er i utgangspunktet lagt inn. I flere tilfeller gir ikke dette sterk nok vekst, og vi har måttet justere veksten noe opp.

Investeringene for disse to næringene totalt sett er nedjustert med 33 prosent i 1997. Dette skyldes hovedsakelig at strukturstatistikken for 23711 viser et mye lavere nivå enn det som tidligere er publisert for denne næringen. Dette fører til at nivåene i 23711 blir nedjustert for alle år. Noe av årsaken til undervurderingen i nasjonalregnskapet ligger i at NR-beregningene tidlig på 90-tallet ikke hadde særlig gode statistikkilder, og nivået viste seg å være for altfor høyt, når det fra 1995 ble publisert strukturstatistikk for investeringene. I tillegg ble det foretatt en del oppjusteringer i nivåene på 90-tallet grunnet avstemmingsproblemer. Veksten i de tidligere tallene er altfor høy når vi innarbeider de nye nivåene fra strukturstatistikken for denne næringen. I tillegg er mangelen på alternative statistikkilder stor. Ifølge seksjon 460 skyldes den sterke nedjusteringen at det blant annet var blitt brukt feil oppblåsningsmetode i de tidligere tallene som var publisert.

For 23713 viser strukturstatistikkens investeringer høyere nivåer, men ikke nok til at det totalt blir en oppjustering for disse to næringene. I 23713 i 1998 inkluderer vi investeringer fra Conoco Shipping nr.3 AS på 1977 millioner (disse investeringene er ikke inkludert i strukturstatistikken). Veksten 97/98 og 98/99 blir derfor annerledes enn det strukturstatistikken viser i denne næringen.

5.2.3. Databehandlingsvirksomhet (23720)

De reviderte tallene ligger på et vesentlig høyere nivå enn tidligere ved innarbeiding av informasjon fra strukturstatistikken. Bruttoproduktet er oppjustert med 27 prosent eller 1,9 milliarder sammenlignet med tidligere publiserte tall for 1997. Produksjon og produktinnsats er oppjustert med henholdsvis 31 og 35 prosent. Bruttoproduktet følger utviklingen i de tidligere nasjonalregnskapstallene, men ligger en del over i nivå, spesielt i siste halvdel av 90-tallet. Lønnskostnadene er oppjustert med 33 prosent eller 2 milliarder i 1997. De største oppjusteringene er foretatt i 1995-1997 da vi antar at veksten i databehandlingsvirksomhet hovedsakelig har foregått i siste halvdel av 90-tallet. De nye beregningene gir et driftsresultat som er rundt 2 prosent høyere i 1997.

Investeringene er oppjustert med 105 millioner eller 10 prosent i 1997. For årene bakover er det ingen endringer sammenlignet med tidligere publiserte tall.

Strukturstatistikken er brukt direkte i 1997-1999. Det finnes statistikk for denne næringen på NACE-nivå fra 1993 og de reviderte vekstratene fra denne er i utgangspunktet lagt inn. Dette gir ikke sterk nok vekst slik at vi har oppjustert veksten noe bakover. Veksten i 97/98 og 98/99 følger veksten fra strukturstatistikken. Vi får en tidsserie i produksjon, produktinnsats, bruttoprodukt og lønnskostnader

som følger utviklingen i de tidligere publiserte tallene, men som er oppjustert i hvert av årene. Investeringene er som nevnt kun oppjustert i 1997.

Databehandlingsvirksomhet har også hatt en sterk vekst i antall bedrifter fra 1995-1999. Antallet har økt med 3292 bedrifter, eller 163 prosent. Dette gjenspeiler framveksten av nye IT-selskaper og konsulentselskaper som er observert på slutten av 90-tallet, og er med på å forklare veksten fra strukturstatistikken.

5.2.4. Forskning og utvikling (23730)

De reviderte tallene ligger på et vesentlig høyere nivå enn tidligere ved innarbeiding av ny informasjon fra strukturstatistikken. Bruttoproduktet er oppjustert med hele 76 prosent eller 1,8 milliarder i 1997. Oppjusteringene i produksjon og produktinnsatsen er på henholdsvis 60 og 29 prosent. Bruttoproduktet er oppjustert for alle år, men hovedsakelig i siste halvdel av 90-tallet. Utviklingen følger utviklingen i de gamle nasjonalregnskapstallene. Lønnskostnadene er oppjustert med 52 prosent i 1997. De nye beregningene fører til at driftsresultatet ligger en del høyere enn det som tidligere er publisert. Investeringene er oppjustert med 63 millioner i 1997.

Produktinnsattallene for 1998 og 1999 fra strukturstatistikken viste en negativ utvikling, mens alle andre størrelser vokste. Årsaken er ifølge seksjon 460 forskjellige utvalg i 1998 og 1999. Produktinnsatsen i 1998 ble for to av foretakene beregnet (de manglet tall) av fagseksjonen. Disse foretakene var også med i utvalget for 1999, og det viste seg da at det var en veldig stor nedgang fra det beregnede tallet i 1998 til NO-tallet i 1999. Siden seksjon 460 ikke har noen informasjon om det "riktige" nivået i 1998 velger de å beholde det slik det er. Konklusjonen er at produktinnsatsen i 1998 sannsynligvis er for høy, og at dette er årsaken til at vi får en kunstig negativ vekst fra 1998 til 1999. Ut i fra disse opplysningene justerte vi nivået i 1998 ned. Vi brukte produktinnsatsandelen i 1999 (produktinnsats99/produksjon99 i 10-verdi) for å finne produktinnsatsnivået i 1998. Dette fører til en vekst fra 1998 til 1999 på 3,5 prosent, tilsvarende det produksjonen vokser med.

Ser vi bort fra justeringene nevnt ovenfor samt justeringene i avsnitt 4.3.2.5 er strukturstatistikken i 1998 og 1999 brukt direkte. Selv om vi nå har fått etablert et så riktig nivå som mulig i 1998 og 1999 (og lavere enn det strukturstatistikken opprinnelig viste), trenger vi allikevel en gjennomsnittlig årlig vekst i produksjonen på nesten 11 prosent i 10-verdi, mens det som tidligere er publisert er en snittvekst på 5 prosent. Fra 1996 og bakover har vi tatt utgangspunkt i de reviderte vekstratene fra strukturstatistikken (det finnes statistikk for denne næringen på NACE-nivå fra og med 1994), men har måttet oppjustere disse en del.

5.2.5. Annen forretningsmessig tjenesteyting (23741-23748)

Bruttoproduktet er nedjustert med 4 prosent eller 1,6 milliarder sammenlignet med tidligere publiserte tall for 1997. Produksjon og produktinnsats er oppjustert med henholdsvis 1,8 og 7,7 prosent. Denne næringen består av seks svært ulike delnæringer og utviklingen blir bestemt av summen av disse. De nye beregningene i tallrevisjonen har ført til at bruttoproduktet er nedjustert i alle år (mest i 1996 og 1997). Utviklingen i bruttoproduktet følger de gamle nasjonalregnskapstallene, men ligger en del under i nivå. Lønnskostnadene er revidert opp med 1,9 milliarder eller 7 prosent i 1997. Dette gir et driftsresultat som er 2,4 milliarder eller nesten 24 prosent lavere enn tidligere publiserte tall for 1997. Investeringene revideres opp med 38 prosent eller 795 millioner i 1997.

Strukturstatistikken er brukt direkte i 1997-1999, med unntak av enkelte justeringer for 23742 og 23748 i 1997/1998. For årene bakover finnes det statistikk fra og med 1993, og de reviderte vekstratene fra denne er i utgangspunktet lagt inn. Det har imidlertid vært nødvendig med en del oppjusteringer i flere av næringene, mye grunnet innarbeiding av svært høye nivåer fra strukturstatistikken i 1998 og 1999.

23741

Bruttoproduktet er nedjustert med 0,8 prosent i 1997. Produksjon og produktinnsats er oppjustert i 1997 med henholdsvis 8 og 25 prosent sammenlignet med tidligere publiserte tall. Lønnskostnadene er i samme år justert ned med 4 prosent. Dette skyldes innarbeiding av nye nivåer fra strukturstatistikken i 1997-1999. Driftsresultatet er revidert opp i 1997. Investeringene er justert opp med 173 millioner i 1997.

23742

Bruttoproduktet er revidert ned med 7,5 prosent i 1997. Dette skyldes at produksjonen er uendret sammenlignet med tidligere publiserte tall for 1997, mens produktinnsatsen er oppjustert. Lønnskostnadene er oppjustert med 0,8 prosent. Dette fører til et lavere driftsresultat i 1997 enn tidligere publisert. Investeringene er i samme år oppjustert med 49 prosent.

23744

Innarbeiding av nye nivåer fra strukturstatistikken fører til at bruttoproduktet i 1997 revideres ned med 19 prosent. Lønnskostnadene revideres opp med 2,6 prosent. De nye beregningene gir en nedjustering av driftsresultatet sammenlignet med tidligere publiserte tall. Investeringene er nedjustert med 167 millioner i 1997.

23745

Bruttoproduktet er nedjustert med 1,9 prosent eller 82 millioner i 1997. Lønnskostnadene er oppjustert med 18 prosent. Driftsresultatet er revidert en del ned sammenlignet med tidligere publiserte tall for 1997. Investeringene er oppjustert med 17 prosent eller 18 millioner.

23747

Innarbeiding av strukturstatistikken gir en oppjustering av bruttoproduktet i 1997 på 40 millioner eller 1,5 prosent. Lønnskostnadene oppjusteres med 4,7 prosent, mens driftsresultat nedjusteres noe. Investeringene revideres opp med 41 prosent eller 54 millioner.

23748

Bruttoproduktet oppjusteres med 8,5 prosent i 1997. Lønnskostnadene oppjusteres med hele 79 prosent eller nesten 1,4 milliarder. Driftsresultatet ligger en del lavere enn tidligere publiserte tall. Investeringene er oppjustert med 102 prosent eller 182 millioner i 1997.

Denne delnæringen har hatt en sterk vekst i antall bedrifter fra 1995-1999. Antallet har økt med 6000 bedrifter, eller 150 prosent. Dette er med på å forklare den sterke veksten vi observerer i siste del av 90-tallet i denne næringen.

5.2.6. Kloakk og renovasjon (23900)

Bruttoproduktet er oppjustert med 365 millioner eller 24,6 prosent i 1997. Produksjon og produktinnsats er revidert opp med samme prosent. Dette skyldes at vi ikke har noen informasjon om produktinnsatsen, og den utvikles derfor i takt med produksjonen. Lønnskostnadene er ikke revidert verken i 1997 eller i årene bakover. Strukturstatistikken gir heller ingen informasjon om investeringene i denne næringen, og den utvikles derfor i takt med produksjonen. De nye beregningene gir et driftsresultat som er revidert opp med 349 millioner i 1997.

Det finnes strukturstatistikk fra 1995. Denne gir kun tall for omsetning, samt antall bedrifter og antall sysselsatte. I produksjonen bruker vi omsetningstallene fra strukturstatistikken direkte. Vi tar utgangspunkt i strukturstatistikkens nivå i 1999, og legger inn vekstratene fra den reviderte strukturstatistikken bakover til 1995. Dette gjør at vi i TR trenger en gjennomsnittlig vekstrate på 12,7%, mens gjennomsnittsveksten som ligger inne i NR fra 1990-1997 er 7,4%. Fra og med 1993 er nivåene noe oppjustert sammenlignet med tidligere publiserte tall.

5.2.7. Annen personlig tjenesteyting (23930)

Bruttoproduktet er oppjustert med 93 millioner eller 2 prosent sammenlignet med tidligere publiserte tall for 1997. Produksjon og produktinnsats er revidert opp med samme prosentsats. Det finnes ingen informasjon om produktinnsats eller investeringer fra strukturstatistikken, og de utvikles derfor i takt med produksjonen. Vi har heller ingen informasjon om lønnskostnadene i denne næringen, og den bestemmes derfor av sysselsettingsberegner. Det er ikke foretatt vesentlige endringer i lønnskostnadene i tallrevisjonen sammenlignet med det som nå ligger inne i nasjonalregnskapet. Driftsresultatet er oppjustert med 13,6 prosent i 1997.

Det finnes strukturstatistikk fra 1995 som gir tall for omsetning, antall bedrifter og antall sysselsatte. For samtlige produkter unntatt produkt 930220 (frisør og skjønnhetspleie) bruker vi omsetningstallene fra strukturstatistikken direkte på produksjon. For produktet 930220 er det lagt til et tillegg på 45 prosent fra 1997 og bakover som skyldes svart arbeid (se mer avsnitt 4.3.2.13). Det er kun små oppjusteringer i nivåene i 1994-1997, ellers uendret.

Referanser

Enge, A. K. (2001): *Prisindeks for tenesteytende næringer*. Rapporter 2001/10, Statistisk sentralbyrå.

Eurostat/EU-kommisjonen (1996): *European System of Accounts. ESA 1995*.

FN/IMF/OECD/Verdensbanken/EU-kommisjonen (1993): *System of National Accounts 1993*.

Statistisk sentralbyrå (1994a): *Standard for næringsgruppering*. Norges offisielle statistikk C 182.

Statistisk sentralbyrå (1994b): *Statistikk over eiendomsdrift, forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet 1992*. Norges offisielle statistikk C 174.

Statistisk sentralbyrå (1995): *Statistikk over eiendomsdrift, forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet 1993*. Norges offisielle statistikk C 261.

Statistisk sentralbyrå (1996): *Statistikk over eiendomsdrift, forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet 1994*. Norges offisielle statistikk C 337.

Statistisk sentralbyrå (1997): *Statistikk over eiendomsdrift, forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet 1995*. Norges offisielle statistikk C 412.

Statistisk sentralbyrå (1999): *Statistikk over eiendomsdrift, forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet 1996*. Norges offisielle statistikk C 532.

Statistisk sentralbyrå (2000a): *Nasjonalregnskapsstatistikk 1992-1999. Produksjon, anvendelse og sysselsetting*. Norges offisielle statistikk C 629.

Statistisk sentralbyrå (2000b): *Statistikk over eiendomsdrift, forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet 1997*. Norges offisielle statistikk C 596.

Statistisk sentralbyrå (2001a): *Statistikk over eiendomsdrift, forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet 1998*. Norges offisielle statistikk C 637.

Statistisk sentralbyrå (2001b): *Statistikk over eiendomsdrift, forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet 1999*. Norges offisielle statistikk C 686.

De sist utgitte publikasjonene i serien Notater

- 2002/43 A. Andersen, E. Birkeland, J. Epland og M. I. Kirkeberg: Økonomi og levekår for ulike grupper trygdemottakere 2001. Foreløpig rapport. 214s.
- 2002/44 E.E. Eibak og R. Johannessen: Forventningsindikator - konsumprisene. Mai-november 2002. 16s.
- 2002/45 D. Quang Pham: Konkrete problemer med sesongjustering i SSB. 189s.
- 2002/46 A. Akselsen, G. Dahl og B.R. Joneid: FD - Trygd. Dokumentasjonsrapport. 1992-1997. 48s.
- 2002/47 J. Kristiansen: Visualisering av statistikk. Fra tabell til diagram. 40s.
- 2002/48 A. Finstad: Utslippsfaktorer for benzen. 18s.
- 2002/49 T. Bye, K.M. Heide og E. Holmøy: Transportutvikling i langsiktige fremskrivninger for norsk økonomi. Prosjektnotat til ECON. 30s.
- 2002/50 L. Solheim, M.I. Faldmo og D. Sve: Foreløpige tall i Jordbrukstelling 1999. Dokumentasjon av metoder og produksjon. 68s.
- 2002/51 KOSTRA: Arbeidsgrupperapporter 2002. 219s.
- 2002/52 Årsrapport 2001 Kontaktutvalget for helse- og sosialstatistikk. 35s.
- 2002/53 E. Dalheim: En skjemabasert komplettering av registeret over befolkningens høyeste utdanning - Opplysninger om opplæring, skolegang og utdannig 1999. 59s.
- 2002/54 O. Klungøy: Lineære modeller - Av høyeste rang -. 75s.
- 2002/55 G. Dahl: Innvandrere og trygd. 28s.
- 2002/56 L. Vågane: Samordnet levekårsundersøkelse 2001 - tverrsnittsundersøkelsen. Dokumentasjonsrapport. 121s.
- 2002/57 A-K. H. Grorud: Bedrifts og foretaksregisteret. Regler og rutiner for ajourhold. Oppdatert versjon september 2002. 94s.
- 2002/58 S.I. Pedersen og L. Solheim: Arveavgiftsundersøkelsen. 50s.
- 2002/59 T. Løwe: Boligpreferanser og livsfase. 29s
- 2002/60 T. Hoel: Cai2000 - Sentraladministrasjon . Systemdokumentasjon. 128s.
- 2002/61 H.C. Hougen, Ø. Kleven og S. Opdahl: Undersøkelse om livsløp og helse blant 55-årige menn 2001. Dokumentasjonsrapport. 68s.
- 2002/62 H.C. Hougen: Den nasjonale reisevaneundersøkelsen 2001. Dokumentasjonsrapport. 114s.
- 2002/63 T.M. Normann: Omnibusundersøkelsen mai/juni 2002. Dokumentasjonsrapport. 53s.
- 2002/64 V.V. Holst Bloch: Arealbruksstatistikk for tettsteder. -Områdemodellering. 38s.
- 2002/65 F. Strøm: Arbeidsgiveravgiften - Soneinndelingens utvikling. Endringer i perioden 1998-2002. 31s.
- 2002/66 T. Løwe: Boligkonsum etter alder og kohort. Analyser av boforholdsundersøkelsene 1967-1997. 58s.
- 2002/67 D. Q. Pham: Å simulere revisjoner for sesongjusterte tall og trend fra X-12-ARIMA. 15s.
- 2002/68 V.V.Holst. Bloch: Arealstatistikk fra GAB og BoF. - Datagrunnlag og metode for overføring av næringskode. 22s.
- 2002/69 E. Eng Eibakk: Undersøking om foreldrebetaling i barnehager, august 2002. 44s.
- 2002/70 T.M. Normann: Omnibusundersøkelsen august/september 2002. Dokumentasjonsrapport. 34s.